

waren in Hengelo. De gemiddelde opkomst was elf, dit was twee minder dan de voorgaande jaren.

De volgende voordrachten werden gehouden: Driemaal over: Verbetering van de praktijkvoering; de verschillende aspecten hiervan waren eerst in de verschillende studiegroepen besproken.

Reumadienst en reumabestrijding: hiervoor waren uitgenodigd om een inleiding te houden: de zuster van de algemene dienst en de zuster van de reumabestrijding van het Wit-Gele Kruis. Na afloop hiervan volgde een demonstratie van hulpmiddelen voor reuma-patiënten.

Bijeenkomst met tandartsen over contact huisarts-tandarts. Verslag herhalingscursus kindergeneeskunde.

Maagzweer en eventuele ambulante behandeling.

Enkele aspecten van het geneeskundig onderzoek bij bejaarden in de huisartspraktijk.

Benzidineractie in de algemene praktijk.

Inleiding over ervaringen met seksuele voorlichting; hierbij was een zenuwarts uitgenodigd.

Schouderpijn en haar behandeling; in samenwerking met een orthopedisch chirurg.

Moderne opvattingen over de cel.

Mononucleosus infectiosa alias ziekte van Pfeiffer?!

Mejuffrouw Plessen, interniste, bleek bereid om als adviseuse eventueel corrigerend op te treden en woonde vanaf september 1963 geregeld onze bijeenkomsten bij.

De psychosomatische en de drie somatische studiegroepen functioneren goed. De Vos verzorgt nog steeds op uitstekende wijze de wetenschappelijke verslagen en treedt op als centrum-correspondent. In het komende jaar zal worden geprobeerd meer collegae voor het N.H.G. te interesseren en we hopen dan ook nieuwe leden te kunnen begroeten.

G. Booyink, secretaris.

STUDIEDAGEN WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK DOOR HUISARTSEN

Het doel van de op 1 en 2 mei door het Nederlands Huisartsen Instituut, de Commissie Wetenschappelijk Onderzoek van het Nederlands Huisartsen Genootschap en Philips Gezondheidscentrum georganiseerde studiedagen wetenschappelijk onderzoek door huisartsen in Eindhoven, was huisartsen, geïnteresseerd in wetenschappelijk onderzoek op hun eigen terrein, de gelegenheid te bieden methoden en problemen hiervan gezamenlijk te bespreken.

Na een welkomstwoord door Van Alphen de Veer, opende Huygen deze conferentie met er op te wijzen dat het nodig is aan het begrip huisartsgeneeskunde het wetenschappelijk fundament te geven. Tot nu toe houdt dit begrip slechts een wijze van uitoefening der geneeskunde in en vindt een evaluatie van de resultaten in de algemene praktijk vrijwel niet plaats. Men dient zich bewust te worden van de grote mogelijkheden, welke de algemene praktijk voor het verrichten van veldstudies biedt.

Oud-N.H.G.-voorzitter Hogerzeil, sprekende over de inhoud en vorm van deze conferentie, betoogde dat het oefenen in een wetenschappelijke attitude de kern hiervan vormde.

Met een magistrale rede over Geneeskunde en Wetenschap boeide Prof. Tausk ongemeen. Bij elk onderzoek is het belangrijkste dat men zich bewust is van hetgeen men kan en wat men wil onderzoeken, terwijl men tevens dient te bedenken dat het reproduceerbaar moet zijn. Dat vruchtbaar wetenschappelijk onderzoek in de geneeskunde niet obligaat is gebonden aan een grote technische outfit illustreerde spreker aan het werk van Starling en Otto Loewi. De uitspraak: „Het zit hem niet alleen in het pannetje, maar ook in het mannetje” zij hier gememoreerd.

Nadat in zes groepen van tien deelnemers was gediscussieerd en vragen voor de inleiders waren geformuleerd, werd in plenaire zitting de slotdiscussie gehouden. Door deze wijze van werken werd iedere deelnemer in staat gesteld het zijne in de discussie bij te dragen.

Na een voortreffelijke maaltijd in de cantine van de Philips Bedrijfsschool had Cornelissen de moeilijke taak de aandacht te winnen van de geestelijk en lichamenlijk verzadigde deelnemers voor de motivering van wetenschappelijk

onderzoek. Het wetenschappelijk onderzoek leidt tot een vermeerdering van het bewustzijn, leert systematisch denken, bevordert de kritische instelling (waardoor het huisartsenwerk verbetert) en kan ten slotte eventueel een direct resultaat opleveren. Het patiëntenmateriaal van de huisarts opent de mogelijkheid voor het doen van observaties bij een doorsnee van de bevolking en in een vroeg stadium van het ziek-zijn.

De enige niet-medicus in dit gezelschap, het hoofd van de afdeling medische statistiek van de medische faculteit Leiden, H. de Jonge, bezorgde het gezelschap een uitermate toegankelijk slot van deze eerste dag met een meeslepend betoog, waarin medische statistiek werd gereduceerd tot een voor ieder begrijpelijke zaak, waarbij slechts „zindelijk denken” is vereist. Bij de discussie noteerden wij een paar markante uitspraken: Men behoort in de medische opleiding zoveel te horen over statistiek dat men in staat is de literatuur kritisch te lezen; kijk hierbij primair naar het materiaal en de wijze waarop dit is bewerkt; Ross toonde aan, dat van honderd artikelen in vijf vooraanstaande Amerikaanse medische tijdschriften, waarin experimenten werden beschreven, slechts eenkwart verantwoord was (zie ook — (1962) huisarts en wetenschap 5, 160); statistisch advies bij medisch wetenschappelijk onderzoek vereist speciale ervaring van de statisticus.

Zaterdagochtend opende C.W.O.-voorzitter Mulder de inleidingen met een strak betoog over vormen van gezamenlijk onderzoek, waarbij hij verschillende indelingen onderscheidde, zoals retrospectief en prospectief; transversaal (status quo-onderzoek, bijvoorbeeld Taenia-onderzoek), semilongitudinaal (periodiek onderzoek, bijvoorbeeld T.N.O.-bejaardenonderzoek) en longitudinaal (voortdurende observatie over lange tijd); intensief (case study) en extensief; algemeen oriënterend (bijvoorbeeld verloskunde-onderzoek) en gericht; individueel en gezamenlijk. Als co-referent bepleitte Hogerzeil ook in het wetenschappelijk werk samenwerking van de huisarts met specialisten uit de randgebieden en medewerkers van de verschillende instituten voor wetenschappelijk onderzoek.

Pel gaf een bijzonder fraaie uiteenzetting inzake de eisen en planning van een onderzoek, dat hij adstrueerde aan een denkbeeldig onderwerp.

Als laatste inleider van de ochtendzitting besprak Prof. van Deen de registratie van waarnemingen, waarbij hij onder meer adviseerde het creatief denken te bevorderen door het noteren van gedachtenflitsen op losse papiertjes (receptenpapier).

Na uitgebreide discussies en lunch besprak oud-C.W.O.-voorzitter Bos het bewerken van de literatuur, waarbij hij speciaal aandacht vroeg voor de wijze waarop de literatuur moet worden verzameld, de neveneffecten van het literatuuronderzoek en de mogelijkheden van literatuur-documentatie. Bij het gezamenlijk onderzoek dienen alle leden aan het literatuur-onderzoek deel te nemen.

Nadat Koopman een bespiegelende beschouwing had gegeven over het wetenschappelijk onderzoek als creatieve uiting van de geneeskundige groep, daarbij nogmaals de noodzakelijkheid van het wetenschappelijk onderzoek door huisartsen onderstrepend, volgde tot slot van de inleidingen een paneldiscussie over de opzet van het mazelen-onderzoek door de betreffende werkgroep van het N.H.G. De panel bestond uit voorzitter Van der Sande, Pel, Van den Dool, Mulder en de kinderarts-adviseur Tegelaars. De belangstelling voor mazelen is onder meer toegenomen door de preventieve toepassing van mazelenvaccin. Bij een landelijk onderzoek, waaraan ongeveer tweehonderd huisartsen zullen moeten deelnemen teneinde vijfduizend gevallen waar te nemen, zal vooral een onderzoek naar de complicaties worden ingesteld. Na afloop van de discussies hierover sprak Mulder het sluitingswoord.

Gedurende in totaal dertien uren hebben tachtig huisartsen zich intensief bezig gehouden met de verschillende aspecten van het wetenschappelijk onderzoek door huisartsen. Op een enkele uitzondering na werden de inleidingen door huisartsen gehouden, waarbij bleek dat zij niet alleen zelf belangstelling hadden voor wetenschappelijk onderzoek maar tevens de gave hun kennis op voortreffelijke wijze over te dragen. Wetenschappelijk onderzoek door huisartsen staat in de kinder-

schoenen; Nederland telt een klein aantal huisartsen-onderzoekers; een enorm terrein ligt braak. Deze studiedagen hebben op overtuigende wijze aangetoond dat het Nederlands Huisartsen Genootschap zijn taak in deze kent. Onder de Nederlandse huisartsen is een ten opzichte van dit facet van het beroep positief ingestelde groep. De C.W.O., welke hier samen met het Philips Gezondheidscentrum hulde wordt gebracht voor de gehele opzet van dit programma en de uitvoering daarvan, vormt een uitermate belangrijke schakel tussen de verlangens van de individuele huisarts enerzijds en de doelstellingen van het Genootschap anderzijds. In het Nederlands Huisartsen Instituut zullen deze krachten binnenkort worden gebundeld en verder tot ontplooiing gebracht. H.

UIT HET JAARVERSLAG 1963 VAN DE C.W.O.

In 1963 bleef de samenstelling van de Commissie Wetenschappelijk Onderzoek vrijwel gelijk.

Om de discussies op de maandelijks vergaderingen te beperken en een grote vergader-efficiency te bereiken, werden verscheidene onderwerpen eerst in kleiner verband besproken, waarna een verslag van een zodanige bijeenkomst aan alle leden werd toegezonden. Ook werd meermalen de mening van de leden langs schriftelijke weg verzameld, waarna een der leden over deze commentaren een rapport samenstelde, dat in de voltallige vergadering ter sprake werd gebracht.

De maandelijks vergadering heeft steeds hetzelfde standaard-verloop. De notulen van de vorige vergadering en die van de laatste vergadering van het Dagelijks Bestuur zijn aan de leden tevoren toegezonden en worden eerst besproken. Daarna bespreekt men de zogenaamde werkljst, die steeds aan de notulen wordt toegevoegd. Deze lijst vermeldt nauwkeurig het werk dat men individueel of gezamenlijk op zich heeft genomen. Blijkt een opdracht bij de volgende vergadering nog niet te zijn volbracht, dan komt dit punt op de volgende werkljst te staan. Dit systeem voldoet zeer goed: enerzijds wordt nog eens precies het werk omschreven, dat men op zich heeft genomen, anderzijds betekent het een stimulans het ook spoedig uit te voeren.

De viervoudige taak van de C.W.O. is ongewijzigd gebleven, namelijk raadgevingen voor onderzoek van anderen, het ontwikkelen van eigen onderzoek, fundamenteel denkwerk en het tot ontwikkeling brengen van wetenschappelijk werk op het gebied van de huisartsgeneeskunde.

Enige centra en een tiental individuele leden van het N.H.G. hadden contact met de C.W.O. over een eigen onderzoek.

Buiten het Genootschap werden onder andere besprekingen gevoerd met het Rijksinstituut voor de Volksgezondheid (R.I.V.) te Utrecht over de profylaxe van mastitis puerperalis; met de Gezondheidsorganisatie T.N.O. over de draagbaarheid van ijzerpreparaten; met de Centrale Kanker Registratie over de samenwerking met huisartsen op dit gebied; met het Research-Committee van het College of General Practitioners in Groot-Brittannië over onderwerpen van gemeenschappelijke belangstelling, zoals de morbiditeit en congenitale misvormingen; met de afdeling Gezondheidsstatistiek van het C.B.S. en met de Geneeskundige Hoofinspectie over de door de huisarts geziene morbiditeit, waarvan men in Nederland nog zeer weinig afweet.

In het algemeen streeft de C.W.O. ernaar aanvragen voor onderzoek van de farmaceutische industrieën slechts dan in behandeling te nemen, als zij voor de ontwikkeling van de huisartsgeneeskunde van belang zijn en in het kader van het C.W.O.-beleid passen. Zij pleegt overleg met de afdeling klinisch geneesmiddelenonderzoek van T.N.O. over de mogelijkheid en wenselijkheid van zulk een onderzoek.

Evenals in 1962 heeft het onderzoek over praktijkanalyse en morbiditeit de meeste aandacht van de C.W.O. opgeëist. Er werden verschillende profonderzoeken gedaan met IBM-kaarten, welk systeem vooral door zijn eenvoud voor uitgebreidere toepassing geschikt is. Er bestonden vooral veel problemen ten aanzien van de omschrijving van de gebruikte termen en de interpretatie van de waarnemingen.

In 1963 is een studiegroep opgericht, bestaande uit de C.W.O.-leden met daaraan toegevoegd oud-C.W.O.-leden en

enkele andere huisartsen, die met wetenschappelijk onderzoek in de huispraktijk bekend zijn. Het doel van deze groep is op basis van vrijwilligheid medewerking te verlenen aan profonderzoeken in kleiner verband en om geleidelijk meer huisartsen te betrekken bij en vertrouwd te maken met wetenschappelijk werk.

Aan de aanstaande collega drs. E. B. Schubert, die de C.W.O. als adjunct-secretaris heeft bijgestaan, is veel dank verschuldigd voor zijn omvangrijke arbeid. Zijn taak is sedert 1 januari 1964 overgedragen aan het Huisartsen Instituut.

Het hoofdthema voor 1964 zal wederom zijn de voorbereiding van een of meer morbiditeitsonderzoeken. Of deze onderzoeken kunnen worden ingepast in het raam van een landelijk jaaronderzoek, is nog niet te bezien. De opzet van een dergelijk jaaronderzoek is niet gemakkelijk, omdat men uit een eenvoudige, weinig tijdrovende vraagstelling zo veel mogelijk informatie wil putten, die voor de huisartsgeneeskunde van belang is. Wanneer het Huisartsen Instituut uitbreiding zal verkrijgen verwacht de C.W.O. verschillende projecten te kunnen uitvoeren, waarbij de technische verwerking van onderzoeken door het Instituut zal kunnen worden verricht.

De C.W.O. zal blijven streven naar een goede en efficiënte dienstverlening aan centra, groepen en leden.

Voor belangstellenden is een exemplaar van het volledige jaarverslag van de secretaris van de C.W.O., Dr B. J. M. Aulbers, te verkrijgen bij het Huisartsen Instituut, Catharijensingel 71 te Utrecht. Van der Sande

JAARVERSLAG 1963 CONGRES-COMMISSIE

Samenstelling van de commissie. Aan het begin van dit verslagjaar bestond de commissie uit E. van Westreenen, voorzitter; J. L. Bots, penningmeester; J. M. Deveer (oudvoorzitter); Dr. R. L. Cornelissen (namens C.W.O.); en L. Bienfait (toegevoegd), terwijl later Mevrouw M. A. Brondu Crocq (Fijnaart) als secretaresse de gelederen kwam versterken.

Werkwijze. De commissie vergaderde in 1963 tienmaal, terwijl daarnaast verscheidene besprekingen plaats vonden tussen leden van de commissie en medewerkers aan het N.H.G.-congres ter voorbereiding van de verschillende onderwerpen. De vergaderingen werden evenals vorig jaar beurtelings bij de commissieleden aan huis gehouden. De vaste vergaderdag, namelijk telkens de derde dinsdag van de maand, voldeed zeer goed.

Om dit jaar bijtijds deraillementen wat betreft vorm en inhoud te voorkomen en ook tijdig de voordrachten voor eventuele plaatsing in „huisarts en wetenschap” ter beschikking te hebben, werd bij de sprekers aangedrongen in juni een concept in te dienen en in september een drukgerede — evenwel vatbaar voor kleine veranderingen — voordracht klaar te hebben. De samenwerking met de sprekers was uitstekend en prettig, waarbij de vorig jaar gevolgde wijze van werken, namelijk de commissieleden zijn afzonderlijk verantwoordelijk voor de hun toegewezen programma-onderdelen, wederom succesvol bleek.

Het stencil- en typewerk werd dit jaar keurig verzorgd — hoewel niet altijd op dezelfde maten papier — door een drukker in Fijnaart.

Programma N.H.G.-congres 1963. De helft van de tijd op het N.H.G.-congres stond in het teken van de revalidatie, die werd belicht door huisartsen, die hun ervaringen en visies op

RICHTLIJNEN VOOR AUTEURS

Bijdragen worden bij voorkeur tegemoet gezien in machineschrift, in duplo, met toepassing van een brede kantlijn en op ten minste anderhalve regel afstand getypt. Men besluite het artikel met een korte samenvatting.